

Matleena Kniivilä¹, Jarkko Hantula², Juha-Pekka Hotanen³, Jari Hynynen², Harri Hänninen¹, Kari T. Korhonen⁴, Jussi Leppänen¹, Markus Melin⁴, Antti Mutanen⁴, Kalle Määttä, Juha Siitonen², Heli Viiri³, Esa-Jussi Viitala¹ ja Jari Viitanen⁴

Metsälain ja metsätuholain muutosten vaikutukset arvioitiin – vaikutukset näkyvät vasta osin

Kniivilä M., Hantula J., Hotanen J.-P., Hynynen J., Hänninen H., Korhonen K.T., Leppänen J., Melin M., Mutanen A., Määttä K., Siitonen J., Viiri H., Viitala E.-J., Viitanen J. (2020). Metsälain ja metsätuholain muutosten vaikutukset arvioitiin – vaikutukset näkyvät vasta osin. Metsätieteen aikakauskirja 2020-10366. Tieteen tori. 8 s. <https://doi.org/10.14214/ma.10366>

Yhteystiedot ¹Luonnonvarakeskus (Luke), Biotalous ja ympäristö, Helsinki; ²Luonnonvarakeskus (Luke), Luonnonvarat, Helsinki; ³Luonnonvarakeskus (Luke), Luonnonvarat, Joensuu; ⁴Luonnonvarakeskus (Luke), Biotalous ja ympäristö, Joensuu

Sähköposti matleena.kniivila@luke.fi

Hyväksytty 2.5.2020

Lakimuutosten tavoitteet

Metsälain muuttamisesta annettu laki (1085/2013) tuli voimaan 1.1.2014. Samaan aikaan tuli voimaan myös laki metsätuhojen torjunnasta (1087/2013). Tähän lakiin tehtiin joitakin muutoksia vielä vuonna 2016. Metsälain uudistusta perusteltiin ennen muuta metsänomistajakunnan tavoitteiden erilaistumisella ja tarpeella edistää metsätalouden kannattavuutta (HE 75/2013 vp). Tarkkarajaisen sääntelyn ei katsottu olevan enää puun tarjonnan kestävytyden kannalta samalla tavalla tarpeen kuin aiemmin, ja metsänomistajien valinnanvapautta haluttiin lisätä. Muutoksella pyrittiin myös aktivoimaan metsänhoitoon sellaisia metsänomistajia, jotka suhtautuvat kielteisesti tasaikäisrakenteiseen metsänkasvatukseen ja avohakkuisiin. Hallituksen esityksessä lakiuudistusta perusteltiin lisäksi tarpeella monipuolistaa metsien käsittelyä ilmastonmuutoksen hillinnän vuoksi ja tarpeella tehostaa luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Muutoksilla arveltiin olevan myönteisiä vaikutuksia myös vesistöjen tilaan.

Metsätuholain tavoitteena on turvata hyvä metsien terveydentila pitämällä tuhohyönteisten määrä riittävän alhaisella tasolla ja pienentämällä juurikäpäriskä (HE 119/2013 vp). Laissa muun muassa tiukennettiin tuoreen puun kesävarastoinnin säännöksiä. Hallituksen esityksessä hyönteistuhojen riskin arvioitiin jo kasvaneen Suomen metsissä. Ilmastonmuutoksen seurauksena talviajan lämpötilojen odotettiin nousevan, kevään aikaistuvan ja sadannan lisääntyvän sekä ääri-ilmiöiden yleistyvän. Uudessa laissa muutettiin puutavarapinojen poiskuljettamisen määräaikoja, minkä arvioitiin aiheuttavan metsäteollisuudelle ja korjuuyrittäjille lisäkustannuksia lisäämällä

puun korjuun ja kuljetuksen kausivaihtelua, mutta lakiin uutena mukaan tulleen omavalvonnan ei katsottu aiheuttavan merkittäviä lisäkustannuksia.

Arvioinnin tavoitteet ja muutokset toimintaympäristössä lain voimassaoloaikana

Lakien valmisteluvaiheessa korostettiin tarvetta seurata lakimuutosten vaikutuksia. Luonnonvarakeskus toteutti arvioinnin vuoden 2019 aikana maa- ja metsätalousministeriön tarjouspyynnön pohjalta. Oikeustieteellistä asiantuntemusta hankittiin ostopalveluna. Tässä kirjoituksessa käydään läpi arvioinnin päätuloksia. Teksti perustuu arviointiraporttiin (Kniivilä ym. 2020), joka on saatavilla Luonnonvarakeskuksen [verkkosivuilla](#).

Hankkeen tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva metsälain muutoksen ja metsätuhojen torjunnasta annetun lain toimivuudesta ja lakimuutosten tavoitteiden toteutumisesta. Hankkeessa arvioitiin myös sitä, millaisia vaikutuksia on havaittavissa hallintoon ja lainvalvontaprosesseihin sekä tarkasteltiin lainsäädäntöä suhteessa toimintaympäristön muutoksiin. Kysymyksenasettelu noudatti maa- ja metsätalousministeriön tarjouspyynnön arviointikysymyksiä. Arvioinnissa käytettiin muun muassa Luonnonvarakeskuksen ja Suomen metsäkeskuksen tietoaaineistoja, tilastoja ja seurantatietoja sekä olemassa olevia tutkimuksia ja selvityksiä.

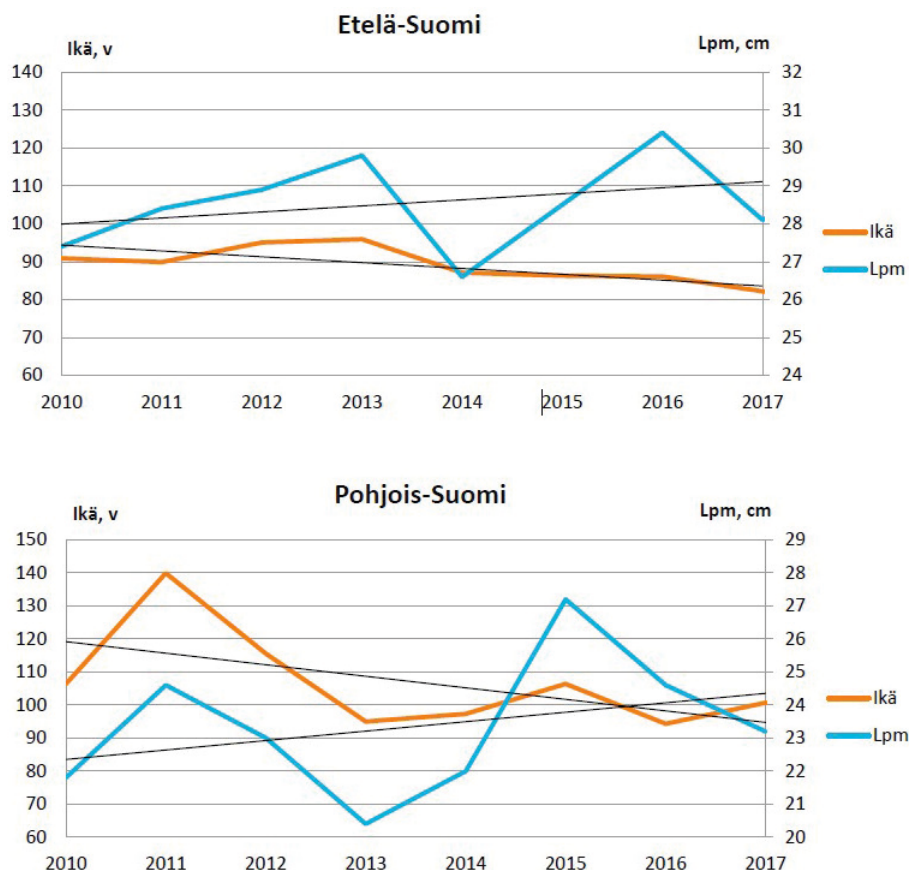
Havainnot keskeisistä toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista toimivat pohjana arvioitaessa lain toimivuutta. Lakimuutosten jälkeen metsäteollisuuden tuotanto on Suomessa muuttunut entistä selluvaltaisemmaksi, ja esiin on myös noussut kysymys puun riittävydestä potentiaalisille uusille investoinneille. Biodiversiteetin heikkenemistä ei ole saatu pysäytettyä, ja esiin on myös noussut vahvasti kysymys siitä, mikä on kestävä hakkuumäärä kun huomioidaan ilmastonmuutoksen ehkäisyyn ja sopeutumiseen liittyvät toimet ja ilmastopolitiikka, muut kestävyiden näkökulmat sekä suometsiin liittyvät erityiskysymykset. Vuoden 2014 jälkeen myös rahapolitiikka on ollut poikkeuksellisen kevyttä, mikä on heijastunut koko yhteiskuntaan.

Metsälain muutoksen vaikutukset metsien hoitoon ja hakkuisiin

Vuonna 2014 voimaan tulleita merkittävimpiä muutoksia metsälaissa olivat metsänuudistamisen ikä- ja läpimittarajojen poistuminen, kasvatushakkuissa jätettävän puuston vaatimusten höllentyminen erityisesti jatkuvan kasvatuksen käsittelyissä (minimipohjapinta-alan vaatimusten osalta), uudistamisen minimiaikojen muutokset, heikkotuottoisten ojitettujen soiden uudistamisvelvoitteen poistaminen sekä ilman uudistamisvelvoitetta tehtävien pienaukkohakkuiden määrittäminen.

Valtakunnan metsien inventointien (VMI) havaintojen mukaan metsälain uudistamisen jälkeen metsien uudistamisikä on laskenut, mutta uudistamisjäreys kasvanut (kuva 1). Uudistaminen tehdään kuitenkin edelleen selkeästi myöhemmin (sekä iän että läpimitan suhteen), kuin mitkä olivat uudistamisen aiemmin voimassa olleet vähimmäisrajat. Eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus on lähtenyt hyvin hitaasti liikkeelle. Vuonna 2018 jatkuvan kasvatuksen ilmoitukset metsänkäyttöilmoituksissa kuitenkin jo yleistyivät. Arvioinnissa katsottiin, että jatkuva kasvatus on ollut niin vähäistä, että tässä vaiheessa ei ole mahdollista tehdä yleistettäviä arvioita siitä, miten menetelmää on käytännössä toteutettu ja millaisiin kohteisiin sitä on sovellettu.

Arvioinnissa tuotiin esiin myös joitakin Metsänomistaja 2020 -tutkimuksen alustavia tuloksia. Kyseisen tutkimuksen mukaan lain suoma valinnanvapaus on lisännyt metsänomistajien tyytyväisyyttä nykyisiä metsänhoito- ja hakkuutapoja kohtaan. Samalla on kuitenkin lisääntynyt

Kuva 1. Uudistamisiän ja -järeyden kehitys vuosina 2010–2017 valtakunnan metsien inventointien (VMI) mukaan.

niiden metsänomistajien osuus, jotka ovat epävarmoja siitä, soveltaisivatko jatkuvan kasvatuksen menetelmää omissa metsissään.

Arvioinnin mukaan uudistettu metsälaki on parantanut metsänomistajan mahdollisuuksia reagoida kohtaamaansa taloudelliseen ympäristöön kuten puumarkkinoihin, korkotasoon, luotonsaantirajoituksiin ja verotukseen. Tukkivaltaisen puutavaralajirakenteen vuoksi eri-ikäisrakenteisessa metsässä tehtävän poiminta-, pienaukko- tai muun vastaavan hakkuun vertailukohta kantohintojen näkökulmasta on yleensä päätehakkuu. Jatkuvan kasvatuksen vähäinen määrä ja metsänomistajien epävarmuus saattavat siten johtua myös puunostajien eri-ikäisleimikoista melko yleisesti tarjoamasta, päätehakkuiden kantohintoja selvästi alemmasta harvennushakkuiden hintatasosta.

Arvioinnin tulosten mukaan metsänhoitorästit ovat vuodesta 2015 alkaen hieman vähentyneet ja metsänhoidollinen tila varttuneissa taimikoissa ja nuorissa kasvatusmetsissä hieman kohentunut. Kehitys ei kuitenkaan johdu todennäköisesti lakimuutoksesta, vaan se on seurausta lisääntyneistä hakkuista ja puun kysynnästä. Myös vuonna 2015 voimaan tulleen uuden kestävän metsätalouden rahoituslain painotukset ovat jossain määrin voineet vaikuttaa taimikoiden ja nuorten metsien hoitoon. Lakimuutoksen metsänhoidollisten ja puuntuotannollisten vaikutusten arvioimiseksi kuuden vuoden tarkastelujakso on kuitenkin liian lyhyt.

Metsälain muutoksen vaikutukset monimuotoisuuteen

Arvioinnissa vaikutuksia monimuotoisuuteen tarkasteltiin käyttämällä valtakunnan metsien inventoinneista saatua aineistoa sekä Metsäkeskuksen tekemiä tarkasteluja ja aineistoja. VMI-aineistolla arvioitiin lahopuuston ja säästöpuuston määrän ja rakenteen kehitystä sekä metsälainuudistuksessa lisättyihin tärkeisiin suolin ympäristöihin (metsäkortekorvet, muurainkorvet, letot koko Suomessa) kohdistuneita toimenpiteitä ja muutoksia siinä määrin, kuin se oli mahdollista. VMI-aineiston perusteella tarkasteltiin myös toimenpidemuutoksia vähätuottoisilla ojitusalueilla. Suomen metsäkeskuksen vuosien 2010–2018 metsänkäyttöilmoitusten perusteella tarkasteltiin toimenpiteitä niillä metsänkäsitteilykuvioilla, joilla oli ilmoitettu olevan erityisen tärkeä elinympäristö. Muutoksia metsälakikohteiden osuudessa leimikoiden alasta, keskipinta-alassa, keskipuustossa ja käsittelyssä tarkasteltiin vertaamalla luonnonhoidon laadun arvioinnin tuloksia ennen ja jälkeen metsälakimuutoksen vuonna 2014.

Edellä mainittujen lisäksi Metsäkeskukselta saatujen tietojen avulla käsiteltiin myös erityisen tärkeiden elinympäristöjen pienialaisuuden ja puuston luonnontilaisuuden tulkintaa ennen ja jälkeen lakimuutoksen. Ennen metsälain vuonna 2014 voimaan tullutta muutosta lakikohteiden ei edellytetty nimenomaisesti olevan pienialaisia. Lain 10 §:n 3 momentin mukaan riittävää oli, että lain tarkoittamat elinympäristöt olivat ”...luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia sekä ympäristöstään selvästi erottuvia.” Metsälain muutoksen jälkeen kohteen on aina oltava joko pienialainen tai metsätaloudellisesti vähämerkityksellinen voidakseen olla lain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö.

VMI-tietojen mukaan kuolleen puun määrä on lisääntynyt Etelä-Suomen metsämaalla 2010-luvulla. Pohjois-Suomessa kuolleen puun määrä on edelleen vähentynyt, mutta negatiivinen kehitys näyttää tasaantuneen. Kuolleen puun määrä puuntuotannon maalla varsinkin Etelä-Suomessa on edelleen niin alhainen, että sen määrää on aiheellista kasvattaa. Vanhojen metsien määrä Etelä-Suomessa on jatkanut selvää vähenemistään metsälain muutoksen jälkeenkin.

Arvioinnin mukaan valtaosa metsälain 10 §:ssä mainituista suotyypikohteista sijaitsee jo ennestään suojelualueilla tai rajoitetun puuntuotannon alueilla. Ennen ja jälkeen lakimuutoksen toteutettujen inventointien (VMI11–VMI12) välillä suotyyppien osuudet suojelualueilla, rajoitetun puuntuotannon ja puuntuotannon alueilla pysyivät samankaltaisina. Hakkuita tällaisilla kasvupaikoilla oli tehty vähän, mutta näiden suotyyppien tila oli kuitenkin heikentynyt lievästi.

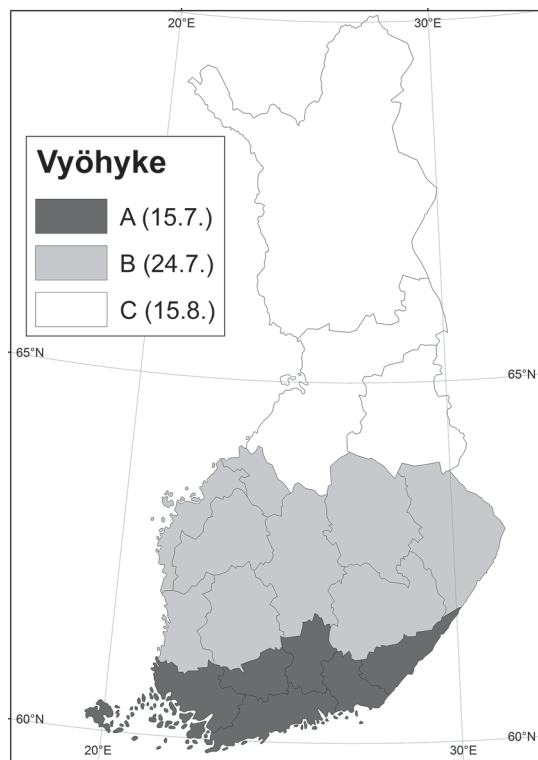
Metsäkeskus on metsälakia valvova viranomainen. Metsälain muutoksen jälkeen Metsäkeskus on käynyt läpi metsävaratietojärjestelmässään olevia metsälakikohteita ja niiden rajauksia. Tietohuollon ensisijaisena tarkoituksena on ollut parantaa metsälakikohteita koskevan tiedon laatua ja korjata metsävaratietojärjestelmässä olevia suoranaisia virheitä. Tätä tietohuoltoa on tehty pääasiassa loppuvuodesta 2017 lähtien. Metsälain arvioinnin loppuvaiheessa esiin nousi huoli siitä, että tietohuollon seurauksena osaa aiemmista metsälain 10 §:n mukaisista kohteista ei enää lueta metsälakikohteiksi, koska ne eivät täytä pienialaisuuden tai metsätaloudellisen vähämerkityksellisyyden vaatimusta. Tämän vuoksi arvioinnissa tehtiin asiasta erillinen tarkastelu.

Metsälakikohteiden määrässä tapahtuneita muutoksia metsälakimuutoksen jälkeen tarkasteltiin arvioinnissa perustuen Metsäkeskuksen Lukelle toimittamiin tuloksiin. Metsäkeskuksen toteuttamassa aineiston tarkastelussa verrattiin 10 §:n erityisen arvokkaiden elinympäristöjen pinta-aloja joulukuun 2017 (vanha) ja lokakuun 2019 (uusi) metsävaratietokantaversioissa. Metsälain muutoksen jälkeen luontokohteen on aina oltava joko pienialainen tai metsätaloudellisesti vähämerkityksellinen ollakseen laissa tarkoitettu erityisen tärkeä elinympäristö. Metsäkeskuksen tekemän tarkastelun perusteella voidaan arvioida, että muutos on ollut huomattava, ja metsälakimuutoksen seurauksena metsälakikohteiden pinta-ala on pienentynyt noin 27 000 hehtaaria. Näistä huomattava osa on vähäpuustoisia soita, mutta puustoisilla kohteilla, kuten metsälakipuronvarsissa,

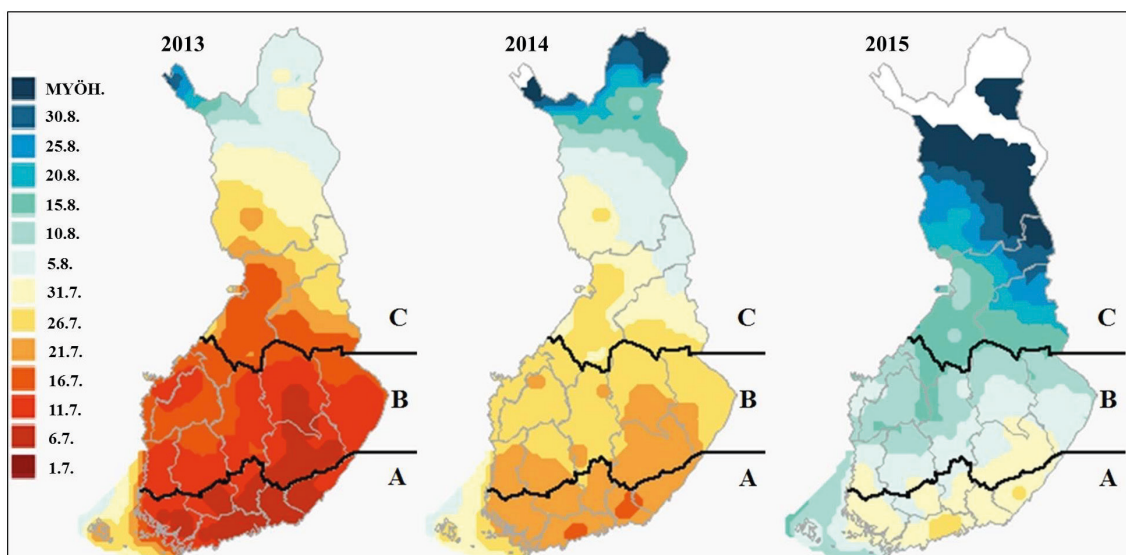
rehevissä korvissa ja lehdoissa, metsälakikohteen statuksen poistolla voi olla ekologisesti merkittäviä kielteisiä vaikutuksia melko lyhyelläkin aikavälillä. Uudistetun metsälain yhtenä tavoitteena oli parantaa monimuotoisuuden turvaamista, mutta tehdyn arvioinnin mukaan metsälakikohteen vähentymisen vaikutus on päinvastainen. Arvioinnissa päädyttiinkin suosittelemaan, että metsälakikohteen määrittelyä, tulkintasuosituksia, rajaamista sekä poistojen merkitystä suhteessa monimuotoisuuden turvaamisen tavoitteisiin olisi tarkasteltava erillisessä hankkeessa.

Metsätuholain muutoksen vaikutukset

Metsätuholain tavoitteena on varmistaa, että metsänkäsittelyssä, puunkorjuussa ja puutavaran varastoinnissa ei heikennetä metsien terveydentilaa. Arvioinnissa tätä tarkasteltiin kirjanpainajan ja ytimenävertäjän osalta liittyen metsätuholaissa säädettyihin puutavaran poistopäivämääriin ja niiden käytännön toimivuuteen eri puolille maata säädettyillä vyöhykkeillä (A-, B- ja C-vyöhykkeet, etelästä pohjoiseen, ks. kuva 2). Päivämäärät perustuvat lämpösummiin, joiden tiedetään ennustavan kaarnakuoriaisten aikuistumista. Kirjanpainajan osalta vyöhykkeellä B lämpösummat ovat viime vuosina täyttyneet osin samassa tahdissa vyöhykkeen A kanssa, joten nykyinen takaraja 24.7. on B-vyöhykkeelle selvästi liian myöhäinen (kuva 3). Vyöhykkeen A nykyinen takaraja (15.7.) on sen sijaan toiminut useammin kuin ollut ei-toimiva. Arvioinnin mukaan kuorellisen kuusipuutavaran poistamisen takarajaa (nykyään 24.7.) tulisikin vyöhykkeellä B aikaistaa yhdeksällä päivällä, eli samaan takarajaan vyöhykkeen A kanssa (15.7.). Ytimenävertäjän kohdalla nykyiset poistopäivämäärät eivät ole olleet riittäviä lähestulkoon minään vuonna 2000-luvulla, mutta koska ytimen-

Kuva 2. Kuorellisen kuusipuutavaran poistopäivämäärät eri puolilla Suomea.

Kuva 3. Kaarnakuoriaisten aikuistumista ennustavan lämpösumman (700 dd) täytyminen eri puolilla Suomea vuosina 2013–2015 (lähde: Luke/MetInfo, Kniivilä ym. 2020).

nävertäjä ei aiheuta valtakunnan tasolla merkittäviä tuhoja eikä tutkimusaineistoa sen aiheuttamista tuhoista ole tarpeeksi saatavilla, ei arvioinnissa ehdotettu lakiin muutoksia. Lisäselvityksiä sen sijaan ehdotettiin molempien lajien osalta.

Metsätuholain muutos teki juurikäävän torjunnasta velvoittavaa keskisen ja eteläisen Suomen kivennäismailla silloin, kun ne uudistetaan havupuille sekä niillä turvemailla, joilla metsänuudistamiseen käytettävä puulaji on kuusi. Arvioinnissa selvitettiin, tulisiko torjuntavelvoite laajentaa koskemaan myös turvemailla kasvavia männiköitä ja onko kantokäsittelyn nykyinen maantieteellinen rajausta tarkoituksenmukainen. Lainmuutoksen yhteydessä säädettiin ammattimaisille toiminnanharjoittajille omavalvontavelvollisuus, jonka toimivuutta myös tarkasteltiin. Arvioinnin mukaan alueellinen rajausta kesäaikaisen juurikäävän torjunnan pakollisuudesta on lähtökohtaisesti kohtuullisen onnistunut. Vapaaehtoinen kantokäsittely voi kuitenkin olla perusteltua myös parhaiten tuotavissa rajan pohjoispuolella sijaitsevilla metsissä. Lisäksi arvioinnissa ehdotetaan, että juurikäävän pakollisen torjunnan rajausta olisi ilmastonmuutoksen takia tarkasteltava uudelleen esimerkiksi kymmenen vuoden välein. Kantokäsittelyn edellyttäminen myös mäntyvaltaisilla turvemailla tehdyissä kesähakkuissa on tarpeen ainakin sellaisilla kasvupaikoilla, joilla sen kustannukset alittavat tuoton. Arvioinnissa ehdotetaan, että rajausta voitaisiin tehdä esimerkiksi metsätyypin mukaan. Juurikäävän torjunnan muuttuminen pakolliseksi ja siihen liittyvä omavalvonnan korostuminen näyttäisivät parantaneen kantokäsittelyn laatua. Tämä johtopäätös on lyhyen seuranta-ajan takia epävarma, joten arvioinnissa todetaan, että kantokäsittelyn laadun kehitystä on seurattava myös jatkossa.

Vaikutukset hallintoon ja lainvalvontaan

Arvioinnissa selvitettiin myös hallinnon ja lainvalvonnan näkökulmasta taimikon perustamisilmoituksesta luopumisen vaikutuksia, metsärikkomuskynnyksen nostamisen vaikutusta seuraamusjärjestelmän tehokkuuteen, digitalisaation ja metsävaratiedon kehittymisen vaikutuksia sekä omavalvonnan riittävyyttä juurikäävän ja hyönteistuhojen torjunnan laadun takaamiseksi. Arvioin-

nin mukaan hallinnon ja valvonnan kannalta metsälain ja metsätuholain uudistus on toteuttanut pääsääntöisesti verraten hyvin sille asetetut tavoitteet. Esimerkiksi taimikon perustamisilmoituksista luopuminen on vähentänyt hallinnollista taakkaa, mutta toisaalta heikentänyt metsävaratiedon laatua, jota ei tältä osin ole todennäköisesti onnistuttu korvaamaan muilla tiedonkeruumenetelmillä. Tämä tapaus kuvastaa, että lainsäädännön arviointia ei tule tehdä pelkästään hallinnollisen taakan näkökulmasta, vaan laajemmin kustannus-hyötyanalyysiin nojautuen. Metsälain ja metsätuholain rikkomusten sanktioinnissa tulisi harkita sakkorangaistuksen sijasta hallinnollista seuraamusmaksua. Maastotarkastuksista tulisi siirtyä entistä enemmän digitaalisiin menetelmiin, mikä edellyttää kehittämisresursseja. Arvioinnissa ehdotetaan myös, että metsätuholaisissa ammattimaisen toiminnanharjoittajan määritelmää tulisi täsmentää siten, että se kattaisi myös puun välitystoimintaa harjoittavat tahot.

Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset

Metsälain ja metsätuholain muutosten voimaantulosta on kuusi vuotta, mikä on vielä liian lyhyt aika arvioida lakien todellisia vaikutuksia, koska lainsäädännöllisten muutosten lisäksi monet muutkin tekijät vaikuttavat metsien käsittelyyn ja metsätuhojen esiintymiseen. Esimerkiksi alhaiset reaali-korot ja metsäteollisuuden korkeasuhdanne ovat luoneet poikkeuksellisen toimintaympäristön, mikä on vaikuttanut muun muassa hakkuiden voimakkuuteen, metsien kannattavuuteen sijoituskohteena ja todennäköisesti myös uudistamisiän alenemiseen ja uudistamisripeyden paranemiseen. Metsälaki on osaltaan vaikuttanut muutosten toteutumiseen ja joissakin tapauksissa mahdollistanut muutoksen, mutta se ei ole ollut ainoa muutosta edistävä tekijä.

Lakimuutosten tavoitteina oli lisätä metsänomistajien valinnanvapautta, parantaa metsätalouden kannattavuutta, turvata monimuotoisuus ja metsien terveys, selkeyttää säännöksiä ja tehostaa viranomaistoimintaa. Säännösten selkeyttämisen ja viranomaistoiminnan näkökulmasta uudistus on arvioinnin mukaan ollut onnistunut kokonaisuus. Metsänomistaja 2020 -tutkimuksen alustavien tulosten mukaan myös metsänomistajien tyytyväisyys metsänhoitomenetelmiin on kasvanut, vaikka toisaalta myös epätietoisuus siitä, millä tavalla metsiä kannattaisi käsitellä, on lisääntynyt. Pelot kielteisestä kehityksestä metsien hoidossa eivät toistaiseksi ole osoittautuneet aiheellisiksi. Muutokset metsissä ovat kuitenkin vielä pieniä, ja metsien hoidon näkökulmasta lakimuutosten onnistumista on syytä arvioida uudelleen joidenkin vuosien kuluttua, jolloin vaikutuksista voidaan eliminoida muun muassa talouden suhdanteista ja sään vuotuisista vaihteluista johtuvat vaikutukset.

Arvioinnissa todetaan, että niillä toimenpiteillä, joilla lain valmistelun yhteydessä esitettiin olevan suotuisia monimuotoisuusvaikutuksia laajoilla alueilla (vähätuottoisten turvemaiden uudistamisvelvoitteen poisto, eri-ikäiskasvatuksen salliminen, puulajivalinnan vapautuminen) on tähän mennessä ollut vain vähän havaittavissa olevia monimuotoisuusvaikutuksia. Nämä toimenpiteet koskevat toistaiseksi varsin pieniä pinta-aloja, ja mahdolliset myönteiset monimuotoisuusvaikutukset ilmenevät vasta pitkällä aikavälillä. Arvioinnin mukaan metsälain muutoksen kautta voimaan tulleella metsälain 10 §:n kohteiden supistamisella ja poistoilla on kuitenkin suora heikentävä vaikutus monimuotoisuuteen. Lakikohteiden mahdollinen käsittely vaikuttaa välittömästi monimuotoisuuden kannalta arvokkaimpiin metsiin. Vaikutuksia tulisi selvittää tarkemmin kuin mitä arvioinnissa oli mahdollista tehdä. Myös metsien uudistamisiän aleneminen (syystä riippumatta) todennäköisesti heikentää monimuotoisuutta. Metsätuholaki on ollut juurikäävän torjunnan osalta suhteellisen onnistunut, mutta hyönteistuhojen torjunnan näkökulmasta laki ei ole nykyisellään kaikilta osin toimiva. Laajamittaisten tuhojen estämiseksi ilmaston lämmetessä puutavaran poistopäivämääriä olisi ainakin kuusen osalta osin aikaistettava.

Arvioinnin valmistumisen jälkeen maa- ja metsätalousministeriö on aloittanut arvioinnin suosituksiin perustuen jatkohankkeen suunnittelun. Tavoitteena on arvioida lainsäädäntöä ytimennävertäjän ja kirjanpainajan osalta sekä monimuotoisuuteen liittyen arvioida sitä, millä tavoin metsälain 10 §:n muutos vaikuttaa käytännössä monimuotoisuuden turvaamiseen tasoon.

Ytimennävertäjän osalta vuonna 2019 toteutetussa arvioinnissa päädyttiin siihen, että vaikka puutavaran poistopäivämäärät ovat ytimennävertäjän osalta liian myöhäiset, niin tutkimustietoa lajin tuhopotentiaalista ei ollut tarpeeksi, jotta yksityiskohtaisia lainmuutosehdotuksia olisi voitu tehdä. Käynnistyvässä tutkimushankkeessa selvitetäänkin ytimennävertäjien aiheuttamia tuhoja erikokoisten tukkipuupinojen ympärysmetsissä. Selvityksen tavoitteena on vastata kysymykseen siitä, kuinka vakavia nämä tuhot ovat sekä minkä kokoiset pinot lisäävät tuhoriskiä niin paljon, että ne täytyy kuljettaa pois, sekä vastaavasti minkä kokoiset pinot voidaan tuhojen vähäisyyden takia mahdollisesti vapauttaa siirtovelvoitteesta kokonaan. Kirjanpainajan osalta tullaan tekemään alueellisesti tarkempi selvitys siitä, missä osissa B-vyöhykettä metsätuholain siirtovelvoite toimii huonoinen, ja kuinka monella päivällä sitä pitäisi aikaistaa suhteessa kirjanpainajan aikuistumiseen. Metsälain 10 §:n osalta selvitetään, kuinka paljon metsälakikohteisiin sekä muihin arvokkaisiin elinympäristöihin on kohdistunut käsittelyitä metsälakimuutoksen jälkeen. Hankkeessa tarkastellaan myös metsälain merkitystä arvokkaiden elinympäristöjen turvaamisessa suhteessa metsänhoitosuositukseen, metsäsertifiointiin, METSO-ohjelmaan ja luonnonsuojelulakiin sekä muihin elinympäristöjen turvaamisen keinoihin.

Kirjallisuutta

HE 75/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsälain ja rikoslain 48 a luvun 3 §:n muuttamisesta. <https://finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130075>.

HE 119/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130119>.

Kniivilä M., Hantula J., Hotanen J.-P., Hynynen J., Hänninen H., Korhonen K.T., Leppänen J., Melin M., Mutanen A., Määttä K., Siitonen J., Viiri H., Viitala E.-J., Viitanen J. (2020). Metsälain ja metsätuholain muutosten arviointi. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 3/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 124 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-897-5>.

Maa- ja metsätalousministeriö. (2019). Kansallinen metsästrategia 2025 – päivitys. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:7. 115 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-889-3>.

Säädökset

Laki metsälain muuttamisesta (1085/2013). <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131085>.

Laki metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) (metsätuholaki). <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131087>.

Laki metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta (228/2016). <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160228>.